

Σειρά Ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκπομπῶν ἀπό τήν Υ.ΕΝ.Ε.Δ.τῆς Π.Ε.Π.Σ.

Ἑ κ ο μ π ῆ 50 (5-2-1975)

... Σ Η Μ Α ...

Ἀκοῦτε τή λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωμα-
τείων " Ποντιακή ἡχώ " πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.

... τό σῆμα σβῆνει ...

Ἀγαπητοί ἀκροαταί,

Στήν Πανελλήνια Ἑνωση Ποντιακῶν Σωματείων ἀνατέθηκε πρίν ἀπό ἕνα χρόνο
ἡ εὐθύνη τῶν ποντιακῶν ἐκπομπῶν στά πλαίσια τοῦ ραδιοφωνικοῦ προγράμμα-
τος τῆς Ὑπηρεσίας Ἑνήμερώσεως Ἑνόπλων Δυνάμεων Βορείου Ἑλλάδος.

Τήν 1η Φεβρουαρίου 1974 μεταδόθηκε ἡ πρώτη ἐκπομπή ὑπό τήν αἰγίδα καί
εὐθύνη τῆς κορυφαίας ὁργανώσεως τῶν ποντίων. Στήν ἐκπομπή ἐκείνη μῆτιαν
οἱ βάσεις καί διακηρύχτηκαν οἱ ἀρχές γιά τό περιεχόμενο καί τό πνεῦμα
τῶν ποντιακῶν ἐκπομπῶν, πού θά εἶχαν ἱστορικό καί μουσικο-λαογραφικό χα-
ρακτήρα.

Πέρασε ἀπό τότε ἕνας χρόνος. Κατά τή διάρκειά του, ἡ Πανελλήνιος μέ τίς
ἐβδομαδιαίες ἐκπομπές της παρουσίασε στοιχεῖα μυθολογικά καί ἱστορικά
γιά τόν ἑλληνισμό τοῦ Πόντου. Σέ συνδυασμό μέ τά ἀνάλογα ποντιακά δημο-
τικά τραγούδια καί δίστιχα, μέσα ἀπό τίς ἐκπομπές προβλήθηκε λαογραφικό
ὕλινό, σχετικό μέ τόν ἐθνικό καί κοινωνικό βίو τῶν ἐλλήνων τοῦ Πόντου,
μέ τά ἥθη καί ἔθιμά τους, τίς χαρές καί τούς καύμούς τους.

Οἱ ἐκπομπές τῆς Πανελληνίου, ἔντονα λαογραφικές, ἦταν καί εἶναι πάντοτε
ἀντιπροσωπευτικές, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀναφέρονται σέ ὅλες τίς περιοχές
τοῦ Πόντου καί ἐκεῖνες τῆς Ρωσσίας, ὅπου κατοικοῦσαν πόντιοι. Ἐγινε ἀνα-
φορά καί στίς τραγικές συνθήκες τοῦ ξεριζωμοῦ τῶν ποντίων ἀπό τίς
προαιώνιες ἐστίες τους καί τῆς ἐγκαταστάσεώς τους στήν Ἑλλάδα τό 1922.
Οἱ περισσότεροι ἐρριζωβόλησαν στόν βορειοελλαδικό χῶρο. Ἐγιναν καί πά-
λι ἀκριῖτες, ὅπως ἦταν καί στόν Πόντο ἐπὶ αἰῶνες, πολεμώντας στίς ἀνατολι-
κές ἐπάλξεις τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ποντιακή μοῦσα θά θυμίζη πάντοτε τούς

ήρωτικούς αγώνες τῶν ποντίων ἀκριτῶν.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Οἱ ἐμπομπές τῆς Πανελληνίου ἔχουν ἄμεση ἐπαφή καί μέ τή σημερινή ποντιακή πραγματικότητα. Μέ τίς πνευματικές, λαογραφικές, καλλιτεχνικές καί μορφωτικές ἐκδηλώσεις τῶν ποντίων στήν Ἑλλάδα. Ἡ Πανελλήνιος μέ τρόπο ὑπεύθυνο προωθεῖ κάθε θέμα, πού ἐμπέπει στούς καταστατικούς σκοπούς της. Ἐτσι, κατά τό παρελθόν ἔτος, πῆρε μέρος σέ ἐπιστημονικά συνέδρια λαογραφικοῦ περιεχομένου καί σέ συσκέψεις, πού εἶχαν σκοπό τήν ἀντιμετώπιση γενικῶν προβλημάτων τοῦ ποντιακοῦ κόσμου. Συνεργάστηκε ἡ κορυφαία ὀργάνωση τῶν ποντίων μέ τά σωματεῖα-μέλη της γιά τήν πραγματοποίηση ποικίλων ἐκδηλώσεων, μέ τίς ὁποῖες ἐγίνε ἀναφορά στό ἔνδοξο παρελθόν, ἀνεβίωσαν παλαιά ἥθη καί ἔθιμα, ἱστορικά γεγονότα καί λοιπά τοῦ ποντιακοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ Πανελλήνιος συνεργάστηκε καί μέ τίς Ἀρχές πάνω στά ἴδια προβλήματα.

Γιά τήν καλύτερη ἐκπλήρωση τῶν μουσικολαογραφικῶν της σκοπῶν ἡ Πανελλήνιος ἀπό πέρυσι τόν Φεβρουάριο μέχρι σήμερα ἐχρησιμοποίησε στίς ἐμπομπές της ὄχι μονάχα τούς γνωστούς θεσσαλονικεῖς ποντίους καλλιτέχνες τῆς λύρας καί τοῦ τραγουδιοῦ, ἀλλά καί ἄλλους καλλιτέχνες τῆς ἐπαρχίας, πού ὁ ἀριθμός τους ἐπλησίασε τούς 50. Ἀρκετοί ἀπό αὐτούς εἶναι γέροντες, ζωντανοί φορεῖς ποντιακῶν μουσικῶν παραδόσεων, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουν καί ἐδῶ στήν Ἑλλάδα τίς παραδόσεις αὐτές ἰδία στήν ὑπαίθρο.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Στά πλαίσια τῶν ἐμπομπῶν μας μεταδώσαμε κατά καιρούς καί χαρακτηριστικά ποντιακά ἀνέκδοτα. Ἄς ἀκούσῃτε λοιπόν τώρα ἕνα τέτοιο ἀνέκδοτο. Παρουσιάζει τήν ἀλόγιστη δύναμη καί βία σέ ἀντιδιαστολή μέ τήν λελογισμένη ἐνέργεια καί σοφία. Ἡ ἀρκούδα ἀπό τή μιά καί ὁ ἄνθρωπος ἀπό τήν ἄλλη. Συναγωνίζονται γιά τήν ἐπίδειξη δυνάμεως. Τήν ἀφορμή δίνει μιά γάτα.

- Ὁ ἄρκιον καί ἡ κιάτα. Ὁ ἄρκιον ἐρωτᾷ τήν κιάταν.
- Ἐσύ ἀπ' ἐμᾶς ὁμοιάεις νά εἶσαι, ἅμην γιατί εἶσαι ἀτόσον μικρόν;
- Ἐρροῦν' σα σ' ἀνθρωπίων τά χέρια καί ἀσὸ πολλά τό ξέλον, πού ἐντού-

οἱ ἄνθρωποι ἄλλαν οὐκ ἔπαινον ἀλλὰ φασὶν ὅτι ἐπὶ τῷ ἄνθρωπῳ ἔστιν ἡ ἀνθρώπινη φύσις.

— Καὶ ποῖος ἐν ὁ ἄνθρωπον καὶ θά μιναῖν τ' ἐμέτερον τό γένος;

— Ἐπῆγαν—ἐπῆγαν σ' ὀρμάν ἀπὸς καὶ ἐντάμωσαν εἶναν ἄνθρωπον, πού ἐκοφτεν καὶ ἐκρέμιζεν τρανά δέντρα, ὀξέας καὶ ἐπ' ἐκεῖ ἐσκιζεν ἄτα. Ὁ ἄρκιον ἐρώ-
τεσεν τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἐν πολλά δύνατός, νά παλεύνη. Ὁ ἄνθρωπον ἔστεσεν
τουζάκ' σὸν ἄρκιον.

— Γιατί νά παλεύομε — εἶπεν ὁ ἄνθρωπον σὸν ἄρκιον. Ἄν ἐπορεῖς ἐσύ ὁ ἄρ-
κον καὶ σκίσεις αὐτο τὴν ὀξέαν, θά παραδέχουμαι, πῶς εἶσαι καὶ ἄλλο δυ-
νατός ἀπ' ἐμέν.

Ὁ ἄνθρωπον ἐσκιζεν τὰ ὀξέας μέ τὰ σιδερένια τὰ τσιβία καὶ τὴν βαρέαν,
μέ τὴν τέχνην, μέ τ' ἀχούλ'. Ὁ ἄρκιον, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπον ἐχάραξεν τὴν ὀξέαν
ἀσὴν ἄκραν κειά, ἐσέγειεν τὰ δάχτυλα τ' ἀπὸς σὴν ἀραμάδαν, γιὰ νά σύρ' καὶ
ἐφτάει δύο κομμάτια τὴν ὀξέαν. Ὁ ἄνθρωπον ἔσυρεν καὶ ἐπέρειν τὰ τσιβία
καὶ τὸ ζωγρόν ἢ ὀξέα ἐσκόλωσεν καὶ σπίγγ' τὰ δάχτυλα τῇ ἄρκιονος. Ὁ ἄρ-
κον ἐσκόλωσεν καὶ μουγκρίζ'. Ἡ ὀξέα ὅσον ντό πάει, σπίγγ' καὶ ἄλλο πολ-
λά τὰ δάχτυλα τ' ἄρκιονος. Ὁ ἄνθρωπον ἐτοίμασεν ἕναν καλὸν ραβδὸν ἀσὴ
κρανὶ τὸ ξύλον καὶ ἐσκόλωσεν καὶ κρούει τὸν ἄρκιον. Ἡ κᾶτα πᾶ σὸν παρὸν
τερεῖ σεῖρ', ὁ ἄρκιον βαρκίζ'. Ὁ ἄνθρωπον κρούει....

— Ἐυλογημένε, κανεῖται, λέει ὁ ἄρκιον σὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπον τιδέν καὶ
ἀκούει. Κρούει τὸν ἄρκιον μέ τὸ ραβδόν. Ὅλεν τὰ ὑστερνά ἐκλώσεν ὁ ἄρ-
κον καὶ ἐρωτᾷ τὴν κᾶταν.

— Αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπον ὅσον πόσον θά κρούει με; Καμμίαν καὶ θά στέν'; Καὶ
ἡ κᾶτα ἐκλώσεν εἶπεν σὸν ἄρκιον.

— Οὕς νά ἴνεσαι ὅσον ἐμέν θά κρούει καὶ τ' ἄλλο καὶ ξέρω.

(Περίληψη τοῦ ἀνecdότου: Ὁ ἄρκιονος ἐρωτᾷ τὴν γάτα: Φαίνε-
σαι ἀπὸ τὸ δικό μας σόφ', ἀλλὰ γιατί εἶσαι τόσο μικρή; Ἐκείνη ἀπαντᾷ:
'Εγὼ ἔπεσα στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ ξύλο μικραῖνα.
'Εξοργίζεται ἡ ἀρκιούδα καὶ μαζί μέ τὴν γάτα πάνε καὶ συναντοῦν ἕναν ἄν-
θρωπο μέσα στό δάσος. Εἶναι ξυλοκόπος. Ἡ ἀρκιούδα τὸν προκαλεῖ νά παλέ-
ψουν. Ἐκεῖνος ὑποδεικνύει τοὺς χοτροὺς κορμούς τῶν δέντρων καὶ καλεῖ
τὴν ἀρκιούδα νά τοὺς σχίση. Ἡ ἀρκιούδα ἐπιχειρεῖ, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος μ' ἕνα
τέχνασμα βάζει τὰ δάχτυλα τῆς ἀρκιούδας μέσα στή σχισμὴ ἑνὸς κορμοῦ
δέντρου, μέ ἀποτέλεσμα νά σφαδάξη ἀπὸ τοὺς πόνους. Τότε ὁ ἄνθρωπος ξυλο-
κοπεῖ τὴν ἀρκιούδα καὶ ἡ γάτα ἐξηγεῖ στήν ἀρκιούδα ὅτι τὸ ξύλο θά συνε-
κίστη μέχρι νά μικραίνη καὶ νά γίνῃ σάν καὶ αὐτὴν (τὴν γάτα))

... . ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

(Ἄλλα 3 ἢ 4 τραγούδια ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ Πόντου)

... . ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐμπομπή μας. Κοντὰ σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομά-
δα, τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα.

... . Σ Η Μ Α

